

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Kanta-Hämeen hyvinvointialue kiittää Valtioneuvostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta koskien kotoutumisen edistämisestä annetun lain (jatkossa kotoutumislaki) muuttamista.

Hallituksen esityksessä on esitetty säästöjä toteutettavan lukuisilla tavoilla. Päämuutoksina hallitus esittää, että 1) kunnan velvollisuus laatia kotoutumishjelmasta asiakirja kumotaan, 2) monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi kumotaan, 3) monialainen kotoutumissuunnitelma kumotaan, 4) perheen kotoutumissuunnitelma kumotaan, 5) kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmä kumotaan, 6) perustoimeentulon kustannusten korvaamisesta Kelalle luovutaan kokonaan, 7) täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen korvausaikaa hyvinvointialueille lyhennetään kolmesta yhteen vuoteen, 8) kunnan ja hyvinvointialueiden suunnitteluelvoitteita kevennetään ja seurantavelvoitteista luovutaan. Lisäksi hallituksen esitys sisältää uuden asetusesityksen kunnan ja hyvinvointialueen laskennallisen korvauksen määrästä. Ehdotettujen muutosten on tarkoitus astua voimaan 1.1.2025.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää huolensa hallituksen esityksen vaikutuksista 1) systemaattiseen ja ongelmia ehkäisevään kotoutumista edistävään työhön, 2) kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöhön ja yhteistoimintaan, 3) kuntien ja hyvinvointialueiden talouteen sekä 4) kotoutujien kotoutumisen mahdollisuuksiin.

1) Systemaattisen ja ongelmia ehkäisevän kotoutumista edistävä työ

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että jos kunnilta poistetaan velvollisuus laatia kotoutumisohjelmasta asiakirja, se johtaa väistämättä siihen, että kuntien kotoutumisohjelmatyöstä tulee vapaaehtoista ja hajanaista. Se heikentää kotoutumista edistävän työn systemaattista hallintaa ja kehittämistä.

Jos kotoutumista edistävä työ ei ole systemaattista, maahanmuuton ilmiöitä on kuntatasolla vaikea hallita ja lieveilmiöitä ehkäistä ajoissa, ennen kuin ne kasautuvat. Kokonaiskuvaa on vaikea luoda, jos siihen ei ole lakisääteisiä keinoja. Kuntien systemaattisella kotoutumistyöllä edistetään kuntien sisäistä turvallisuutta ja kuntalaisten hyvinvointia. Kuntien eikä suomalaisen yhteiskunnan etu ole, että kuntalaisten hyvinvointia ja etenkin kuntien ja Suomen sisäistä turvallisuutta heikennetään näiden tehtävien lakisääteisiä keinoja vähentämällä.

Aiemmin Suomessa on kotoutumisen osalta pyritty myös lainsäädännön tasolla siihen, että kotoutujille tarjolla olevat palvelut jakautuisivat mahdollisimman tasaisesti alueellisesti eivätkä kotoutujat sijoittuisi lähinnä kasvukeskuksiin. Tällä on pyritty hallitsemaan maan sisäistä muuttoliikettä ja sen taloudellisia, asuntopoliittisia ja muita vaikutuksia. Arvioimme, että eri kuntien erilaisista käytännöistä seuraa se, ettei Suomi pysty tarjoamaan jatkossa maahanmuuttajille alueellisesti tai valtakunnallisesti yhdenvertaisia ja saavutettavia palveluja. Tämä todennäköisesti vahvistaa alueellista eriytymistä ja segregatiota.

2) Kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuudet yhteistyöhön ja yhteistoimintaan

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että hallituksen esitysluonnos heikentää toteutuessaan merkittävästi kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä ja sovittaa yhteen toimiaan kotoutumisen edistämiseksi. Hallituksen esityksessä on lukuisia kohtia, jotka heikentävät tätä mahdollisuutta: Niin monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin, monialaisen kotoutumissuunnitelman, perheen kotoutumissuunnitelman kuin kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmän pykälien kumoaminen sekä kuntien ja hyvinvointialueiden suunnitteluvaihtoehtojen keventäminen ja seurantavelvoitteista luopuminen ovat kaikki hallituksen nykyisessä esitysmuodossa tämän suuntaisia muutosesityksiä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että on Suomen kansalaisten ja kuntalaisten etu, että eri viranomaistoimijat tekevät tiivistä yhteistyötä keskenään ja toimivat yhteen vähentääkseen tarpeetonta byrokratiaa, sujuvoittaakseen tiedonkulkua ja tehostaakseen toimintojensa vaikuttavuutta. Järjestelmällinen yhteistyö mahdollistetaan nimenomaan tiiviillä monilaisella yhteistyöllä mahdollisimman lähellä kohderyhmiä sekä hallinnollisella yhteistyöllä ja yhteistoiminnalla sujuvien rakenteiden, palvelujen ja prosessien kehittämiseksi. Jos nämä velvoitteet poistetaan lainsäädännöstä, vaikutus on nimenomaan päinvastainen: Toimintojen tehokkuus heikkenee ja johtaa viranomaistoiminnan epäjohton mukaisuuksiin. Tällöin eri viranomaisten suunnittelemat palvelut ovat päällekkäisiä sen sijaan, että ne tukisivat toisiaan. Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittääkin, että kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen

yhteistyöryhmän kumoamisesta sekä kuntien ja hyvinvointialueiden suunnittelu- ja seurantavelvoitteiden keventämisestä luovutaan.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää hyvänä, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä kotoutumissuunnitelma voidaan tehdä tarvittaessa monialaisesti ja sisällyttää monialaisuus palvelutarpeen arviointia ja suunnitelmaa koskeviin pykäliin (14§ ja 16§). Katsomme kuitenkin, että lainvalmistelu tulee tehdä huolellisesti menettämättä siitä lain alkuperäistä tarkoitusta vahvistaa kuntien ja hyvinvointialueiden palvelujen yhteensovittamista ja velvoittavuutta. Katsommekin, että hallituksen esitysluonnoksen pykälätekstit on tältä osin liian väljästi kirjoitettu eivätkä velvoita toimijoita riittävästi. Nykymuodossaan pykälätekstit eivät myöskään korosta riittäväällä tavalla yhteistoimintavelvoitetta, joka kuntien ja hyvinvointialueiden välillä tulee pitää vahvana.

Ensinnäkin osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista lakiesityksen 14§:n 4 momentissa todetaan, että ”hyvinvointialue voi kunnan pyynnöstä osallistua [...] osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien 12 §:ssä tarkoitettujen palvelujen yhteensovittamista”. Tämä muotoilu uhkaa heikentää merkittäväällä tavalla yhteensovittamisvelvoitetta, joka on olennainen työväline sen edistämiseksi, että palvelut eivät ole päällekkäisiä ja jotta palvelut ovat selviä, hahmotettavissa, kustannustehokkaita ja vaikuttavia. (Ks. myös kohta 4: ”Kotoutujien kotoutumisen mahdollisuudet”).

Esitämmekin, että lakiesityksen 14§ 4 kohta muotoillaan uudelleen nykyisen lain 15§:n sisältöä mukailien seuraavalla tavalla: ”Kunnan on yhdessä hyvinvointialueen kanssa laadittava monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi 1 momentin mukaiselle maahanmuuttajalle, jos on ilmeistä, että tällä on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeita, ja jos kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat palvelut vaativat yhteensovittamista. Monialaisesta osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista voidaan kuitenkin luopua, jos maahanmuuttajan tilanne saadaan arvioitua muulla asiakassuunnitelmalla.”

Toiseksi hallituksen esitysluonnoksen kotoutumissuunnitelmaa (16§) koskevassa pykälätekstissä vastaavaa monialaisuutta ei mainita. Esitämmekin, että pykälää muutetaan lisäämällä sen loppuun nykyisen lain 17§:n tekstiä mukauttaen seuraava lause: ”Kotoutumissuunnitelma tulee laatia monialaisesti, jos maahanmuuttajalla on 14 §:ssä tarkoitettun monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa arvioitu olevan monialaista yhteistyötä ja kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden yhteensovittamista edellyttävä palvelutarve.” Tämän lisäyksen avulla voidaan myös jatkossa ehkäistä kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen päällekkäisyys sekä ohjata maahanmuuttajia johdonmukaisesti, tehokkaasti ja vastuullisesti.

Lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että perheen kotoutumissuunnitelma tulee sisällyttää ao. pykälään niin ikään tarvittaessa tehtäväksi. Kaikilla perheillä ei ole tarvetta sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arviointiin eikä myöskään sosiaalihuoltolain mukaiseen asiakassuunnitelmaan. Sen sijaan kunnan laatimasta osaamisen ja kotoutumisen arvioinnista sekä kotoutumissuunnitelmasta perheet voisivat hyötyä huomattavasti. Etenkin lasten näkökulma sekä eri perheenjäsenten asema perheessä tulisi saada jo varhain näkyviin, jotta voitaisiin edistää kotoutumislain 681/2023 tarkoituksen (1§) mukaisesti kaikkien perheenjäsenten kotoutumista, hyvinvointia, terveyttä sekä hyviä väestösuhteita sekä ylipäättään toteuttaa kotoutumislain 4§:n mukaista lain soveltamista lapseen. Esitämme, että lakiesitystä sekä sen pykälätekstiä muokataan sisällyttäen niihin myös perheelle tehtävä osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja perheelle tehtävä kotoutumissuunnitelma. (Ks. myös kohta 4: ”Kotoutujien kotoutumisen mahdollisuudet”.)

4) Kuntien ja hyvinvointialueiden talous

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen kärki näyttää kohdistuvan valtiontalouden säästöpyrkimyksiin. Hallituksen esitysluonnos heikentää kuitenkin toteutuessaan huomattavalla tavalla kuntien ja hyvinvointialueiden taloutta. Vaikka hallituksen esitysluonnoksella toteutuessaan heikennetään kotoutumista edistävän työn reunaehtoja, kunnilla ja hyvinvointialueilla säilyy edelleen monia välttämättömiä tehtäviä, joita on aiemmin rahoitettu osittain kotoutumista edistävällä rahoituksella ja jotka ovat olleet tähänkin asti lakisääteisiä.

Kuntien ja hyvinvointialueiden on jatkossakin ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen edusta säädetään monissa eri laeissa kuten varhaiskasvatuslaissa (540/2018 4§), sosiaalihuoltolaissa (1301/2014 5§) ja lastensuojelulaissa (417/2007 4§). Lapsen edun huomioiminen sisältyy myös YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsen etua tulee arvioida suhteessa lapsen ja hänen perheensä elämäntilanteeseen, mikä tarkoittaa sitä, että palvelut tulee aina suunnitella lapsen edun mukaisesti lapsen ja hänen perheensä palvelutarpeiden pohjalta, mukaan lukien myös lasten ja heidän perheidensä erityistarpeet. Kustannukset eivät poistu, vaikka rahoitusta leikataan.

Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee jatkossakin huolehtia myös haavoittuvimmassa asemassa olevien kuntalaisten, mukaan lukien kotoutujien, palveluista. Heidän työllistymismahdollisuutensa on keskimääräisesti todennäköisesti matalampi kuin muiden kuntalaisten. Syitä on useita: Esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidottomat, monilapsiset yksinhuoltajaäidit, vaikeasti sotatraumatisoituneet ja ennen Suomeen saapumista diagnosoimattomat monisairaat voivat olla tällaisessa asemassa. Katsomme, että tämän, muuta kuin työllistymistä ajavan holistisen näkökulman tulisi näkyä hallituksen esitysluonnoksessa nykyistä paremmin. Jos paljon palveluita tarvitsevien ihmisten palvelutarpeeseen ei vastata ajoissa, seurauksena on myöhemmin todennäköisesti paljon suuremmat kustannukset korvaavissa palveluissa monien eri ministeriöiden toimialoilla. Rahoituksessa tulisi huomioida tämä varsinkin, kun nykyisen hallitusohjelman useassa kohdassa on sovittu panostettavan haavoittuvimmassa asemassa oleviin.

Kuntien ja hyvinvointialueiden on jatkossakin – kotoutumislain 681/2023 (1§ lain tarkoitus) ja muun lainsäädännön pohjalta – edistettävä maahanmuuttajien osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että hallituksen esitysluonnos heikentää kauttaaltaan näitä kotoutumislain perustarkoituksia.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo kuitenkin, että maahanmuuttajien osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään parhaiten ottamalla riittävällä tavalla huomioon maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten palvelutarpeet, tuottamalla palvelut näiden tarpeiden mukaisesti sekä turvaamalla palvelujen riittävä rahoitus. Kun maahanmuuttajien palvelutarpeeseen vastataan asiallisesti ja riittävällä vakavuudella, se edistää kotoutujien osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myös eri väestöryhmien välistä myönteistä vuorovaikutusta. Tällaisen toiminnan kustannusvaikutusten voidaan arvioida olevan pitkällä tähtäimellä positiivinen.

Hallintolain (434/2003 26 §) mukaan viranomaisen on järjestettävä tulkitseminen ja kääntäminen asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, jos muuta kieltä käyttävä asianosainen ei osaa viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä. Tätä tarkennetaan niin varhaiskasvatuslaissa (8 §) kuin laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021 5§). Täten tulkitsemispalveluja tulee järjestää edelleen kuten muussa lainsäädännössä (kuin kotoutumislaisissa). Tulkkaus- ja kääntämiskustannusten sisällyttäminen jatkossa laskennallisiin korvauksiin sekä tästä sisällyttämisestä huolimatta nyt esitetty laskennallisten korvausten merkittävä leikkaaminen eivät siten poista tai vähennä kuntien ja hyvinvointialueiden tulkitsemiskustannuksia vaan itse asiassa heikentävät kuntien ja hyvinvointialueiden taloutta. Asianmukaisesti järjestetyt tulkitsemispalvelut eivät ole vain kotoutujien etu, vaan ne ovat merkittäviä myös viranomaistoiminnan oikeusvaikutusten kannalta.

Ennen hyvinvointialueuudistusta kotoutumista edistävää työtä voitiin kunnissa suunnitella paljolti niiden määrärahojen avulla ja puitteissa, jotka kotoutumista edistävälle työlle allokoitiin vuosittain valtion kotoutumista edistävän rahoitusjärjestelmän avulla. Hyvinvointialueiden muodostumisen jälkeen tätä rahoitusta on leikattu ja suunnitellaan nyt hallituksen esitysluonnoksessa leikattavan merkittävästi.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että Kelalle maksettavasta perustoimeentulotuen korvauksesta luovutaan kokonaan ja että hyvinvointialueille maksettava korvaus harkinnanvaraisesta toimeentulotuesta lyhennettäisiin kolmesta vuodesta yhteen vuoteen. Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, ettei esitys toteutuessaan vähennä hyvinvointialueen myöntämän toimeentulotuen kustannuksia. Toteutuessaan esitys voi itse asiassa lisätä niitä, sillä jos Kela nyt esitetyn uudistuksen myötä tiukentaa sisäisiä ohjeistuksiaan, kustannukset valuvat hyvinvointialueille sekä toimeentulotuen kustannuksiin että viime kädessä sosiaali- ja terveydenhuollon muihin kustannuksiin.

Toimeentulotukea myönnetään lain toimeentulotuesta (1412/1997) mukaisesti, ja päätöksiä tehdään lain lisäksi linjassa oikeuslaitoksen ennakkopäätösten, muiden oikeuslähteiden sekä alueellisten soveltamisohjeiden mukaisesti. Lisäksi toimeentulotukipäätöksiä tehdessään hyvinvointialueen viranomaisen käyttää harkintaa. Vaikka harkinnanvarainen toimeentulotuki on sidottu määrärahoihin, viranomaisen joutuu päätöksenteossa ottamaan huomioon sen toimintaa säätelevät muut tekijät. Kotoutumista edistävät korvaukset eivät lain mukaan voi toimia toimeentulotukipäätösten perusteluina. Hyvinvointialueen viranomaisen ei voi kohdentaa toimeentulotuen leikkauksia nimenomaan kotoutuja-asiakkaisiin, sillä se heikentäisi sosiaalihuollon asiakkaiden yhdenvertaisuutta lain edessä. Kohdennetut leikkaukset olisivat lisäksi ristiriidassa sosiaalityön eettisten arvojen kanssa.

Hallituksen esitysluonnoksen toteutuminen merkitsisi käytännössä sitä, että viranomaisten erilaisten toimenpiteiden yhteensovittaminen olisi aiempaa vaikeampaa, ja toimenpiteiden vaikuttavuus heikentyisi. Yhteensovittamisesta luopumisen seurauksena syntyvä viranomaistyön päällekkäisyys, epäselvyys ja epä johdonmukaisuus ei ole vaikuttavaa eikä siten kustannustehokasta.

Kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituspohjan heikentäminen kotoutumista edistäviä korvauksia pienentämällä on vahingollista kaikkien kuntalaisten osalta. Rahoituspohjan heikentämisen vaikutukset ulottuvat kaikkien kuntalaisten palveluihin, ei vain kotoutujiin, eli vaikutukset ulottuvat ylipäätään kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksiin suoritua tehtävistään.

Kuten edellä on kuvattu, hallituksen esitysluonnos toteutuessaan ei juurikaan vähentäisi kuntien ja hyvinvointialueiden merkittävimpiä kotoutumisen kustannuseriä vaan heikentäisi niiden taloutta. Siten hallituksen esitysluonnos toteutuessaan lähinnä siirtäisi valtion rahoitusongelman kuntien ja hyvinvointialueiden harteille. Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että rahoitusongelman paikan siirtämisen sijaan lainsäädäntöä tulisi suunnitella muutettavan jatkossa siten, että ratkaisujen avulla voidaan kehittää luovia työkaluja koko julkisen sektorin rahoitusongelmien ratkaisemiseksi kaikkien kuntalaisten, mukaan lukien myös kotoutuja-asiakkaiden ja heidän palvelujensa näkökulmasta.

4) Kotoutujien kotoutumisen mahdollisuudet

Kotoutumislain 681/2023 tarkoituksena on sen 2§:n mukaan edistää maahanmuuttajien kotoutumista, yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja tasa-arvoa, hyviä väestösuhteita ja tarpeellisten ja laadukkaiden kotoutumista edistävien palvelujen saatavuutta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että kuntien ja hyvinvointialueiden monialaisen ja moniammatillisen yhteistyön deregulaatio aikaansaisi sen, että kotoutujien olisi jatkossa entistä vaikeampi hahmottaa eri viranomaisten tehtäviä. Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyövelvoitteesta luopumisen myötä kotoutujat joutuisivat luovimaan entistä vahvemmin eri viranomaisten päällekkäisten ja epä johdonmukaisten ohjeiden varassa. Kuntien ja

hyvinvointialueiden viranomaiset ovat tehneet hyvinvointialueuudistuksen myötä paljon työtä epäjohtonmukaisuuksien ja päällekkäisyyksien ehkäisemiseksi nimenomaan lakisääteisten yhteistyömuotojen raameissa. Viranomaistoiminnan epäselkeys ja epäjohtonmukaisuus herättävät toteutuessaan turhautumista ja epäluottamusta viranomaisia kohtaan. Luottamus on kuitenkin tärkeää yhteiskuntarauhan ja sisäisen turvallisuuden näkökulmasta.

Suunniteltujen muutosten seurauksena kotoutujien olisi hyvin vaikea hahmottaa, miten suomalaisessa yhteiskunnassa tulee toimia ja mikä on oikea toimintatapa kussakin tilanteessa. Eri viranomaisten ohjeet ja antamat velvoitteet olisivat todennäköisesti nykyistä ristiriitaisempia kotoutujien näkökulmasta. Esimerkiksi hyvinvointialueiden olisi vaikea tuottaa kotoutujille ryhmämuotoista ohjausta ja muita palveluja ilman, että ne olisivat ajallisesti ja sisällöllisesti päällekkäisiä kotoutujan muiden velvoitteiden kuten koulunkäynnin ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden kanssa. Yhteensovittamisen väline on aktiivinen ja aktivoiva monialainen kotoutumissuunnitelma, jolla yhteensovitetään kotoutujien palvelujen tarjontaa, ja kyseisen tehtävän poistamisen seurauksena eri toimijat eivät kykene ottamaan huomioon ja sovittamaan yhteen toistensa palveluja ja velvoittamaan kotoutujia yhdenmukaisesti. Uudistus toteutuessaan heikentäisi siten käytännössä operatiiviselta tasolta tarkasteltuna merkittäväällä tavalla myös palvelujen saatavuutta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo lisäksi, että kotoutumisen edistämisen lakisääteisten tehtävien vähentäminen todennäköisesti lisäisi alueiden eriarvoistumista niin sisäisesti kuin keskenään. Kotoutujat keskittyisivät yhä enemmän kasvukeskuksiin, joissa palveluja on eniten tarjolla, mikä osaltaan kasvattaisi maaseudun ja kaupunkien välistä eroa ja niiden välisiä jännitteitä sekä rapauttaisi hyviä väestösuhteita.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue tuo esiin huolensa siitä, jos kotoutumisella tähdätään jatkossa lähes ainoastaan kotoutujien työllistymiseen. Pidämme sellaista kehityssuuntaa isona riskinä yhteiskuntarauhalle. On selvää, ettei osa etenkin haavoittuvimmassa asemassa olevista kotoutujista joko työllisty koskaan tai että työllistymisen tie on ainakin hyvin pitkä. Monella kyse on pitkäaikaisen kuntoutuksen tarpeesta. Lisäksi monet työnantajat suhtautuvat kotoutujiin kielteisesti, mikä heikentää kotoutujien mahdollisuuksia saada työtä, vaikka he etsisivät sitä aktiivisesti. Katsomme, että haavoittuvimmassa asemassa olevien kotoutujien kotoutumiseen tulee panostaa myös muiden kuin työllistämistavoitteiden osalta – sisältyyhän haavoittuvimmassa asemassa olevien maahanmuuttajien tukeminen myös nykyisen hallituksen ohjelmaan.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että hallituksen kotoutumislain muutosehdotukset heikentäisivät kuntien ja hyvinvointialueiden kykyä tehdä ennaltaehkäisevää työtä ongelmien kasautumiseksi ja kriisiytymiseksi, minkä seurauksena osattomuuden kokemukset ja syrjäytyminen lisääntyisivät kotoutujien keskuudessa. Sen seurauksena radikaalit ja lähtömaiden konservatiivisemmat ajatussuunnat saisivat todennäköisesti entistä suurempaa jalansijaa kotoutujaväestön keskuudessa. Tällä taas on suora vaikutus kansalliseen, sisäiseen turvallisuuteemme ja ylipäätään mahdollisuuksiimme edistää hyviä väestösuhteita ja yhteiskuntarauhaa Suomessa.

Lopuksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue haluaa korostaa, että kaikkien viranomaisten yhteistyö ja yhteistoiminta ovat tärkeitä ongelmien ehkäisemiseksi ja niiden torjumiseksi.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että hallitus luopuu laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta. Lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että hyvinvointialueiden perusrahoituksessa otetaan jatkossa huomattavasti nyt suunniteltua paremmin huomioon vieraskielisten määrä.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmää koskevan pykälän kumoamisesta luovutaan eikä kuntien ja hyvinvointialueiden yleistä kotoutumisen suunnittelu- ja seurantavelvoitetta kevennetä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että lakiesityksen 14§ 4 kohta muotoillaan uudelleen nykyisen lain 15§:n sisältöä mukaillen seuraavalla tavalla: ”Kunnan on yhdessä hyvinvointialueen kanssa laadittava monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi 1 momentin mukaiselle maahanmuuttajalle, jos on ilmeistä, että tällä on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeita, ja jos kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat palvelut vaativat yhteensovittamista. Monialaisesta osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista voidaan kuitenkin luopua, jos maahanmuuttajan tilanne saadaan arvioitua muulla asiakassuunnitelmalla.”

Lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että esitysluonnoksen kotoutumissuunnitelmaa (16§) koskevaa pykälää muutetaan lisäämällä sen loppuun nykyisen lain 17§:n tekstiä mukauttaen seuraava lause: ”Kotoutumissuunnitelma tulee laatia monialaisesti, jos maahanmuuttajalla on 14 §:ssä tarkoitetun monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa arvioitu olevan monialaista yhteistyötä ja kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden yhteensovittamista edellyttävä palvelutarve.”

Lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että perheen kotoutumissuunnitelma tulee sisällyttää ao. pykälisiin (14§ ja 16§) niin ikään tarvittaessa tehtäväksi.

Kotoutumisen asiakastietojärjestelmä tulee kehittää tukemaan näitä muutoksia.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että hallitus luopuu esityksestään koskien ”kevennettäväksi suunniteltuja” kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäviä. Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että tehtävien keventämisen sijaan hallituksen esitykset vaikeuttaisivat kotoutujien arkea, lisääisivät päällekkäistä viranomaistyötä, vaikeuttaisivat sujuvaa ja tehokasta viranomaisyhteistyötä sekä maksaisivat nykyistä enemmän pitkällä tähtäimellä ongelmien kasautumisen ja kärjistymisen seurauksena. Lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että hallituksen esitysluonnos toteutuessaan heikentää kaikkien kuntalaisten palveluja, ei vain kotoutujien, ja vahvistaa edelleen julkisen sektorin rahoitusongelmia.

Hofström Tiina
Kanta-Hämeen hyvinvointialue